

Representantforslag 136 S

(2016–2017)

fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson

Dokument 8:136 S (2016–2017)

Representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om en næringspolitikk for en utslippsfri kyst

Til Stortinget

Bakgrunn

Forslagsstiller viser til at Norge har satt seg ambisiøse klimamål og at mye har vært sagt og skrevet om behovet for grønn omstilling og vekst. Norge har imidlertid ikke vært flink til å skape ny næringsvirksomhet knyttet til disse klimamålene. Forslagsstiller foreslår at konkrete mål bør settes for klima-, miljø- og næringspolitikken som sikrer at tiltak for å redusere utslipp bidrar til utvikling av landets nasjonale virksomheter. Mye av Norges økonomiske aktivitet har vært og er knyttet til kysten og havet. Et nasjonalt mål om en utslippsfri kyst vil derfor kunne bli en motor for næringsomstilling og en mulighet for Norge til å ligge i front i utvikling av nye, utslippsfrie løsninger for en rekke næringer.

Klima- og miljømål har med stor suksess vært kombinert med næringspolitiske mål i andre land

Elbilpolitikken har vært et av Norges mest vellykkede klimatiltak. Elbilpolitikken har gjort Norge til et utstillingsvindu for verden for hvordan godt utformet virkemiddelpolitikk gir resultater, men den har ikke bidratt til mange nye arbeidsplasser i Norge. Til sammenligning antas Tysklands «energiewende» å kunne gi 100 000 nye arbeidsplasser før 2030 og 230 000 arbeidsplasser fram mot 2050. Dette skjer fordi Tyskland har valgt å kombinere et politisk vedtak om å gjennomføre et energiskifte fra fossil- og

kjernekraft til fornybare energikilder, med et mål om å skape nye arbeidsplasser. Tyskland har vært bevisst på viktigheten av å gi egen industri mulighet til å være «first movers» eller foregangsbedrifter i en energiomstilling som flere land vil måtte gjennomføre. Det vil bidra til å utvikle tyske bedrifters kompetanse og sikre at de er konkurransedyktige den dagen resten av verden bestemmer seg for å legge om til fornybar energiproduksjon.

Storbritannia er et annet eksempel på et land som har kombinert ambisiøse klimamål med en aktiv næringspolitikk. I dag er Storbritannia verdens tredje største marked for vindkraft og verdens desidert største på offshore-vind. Dette er resultatet av en bevisst satsing som startet tidlig på 2000-tallet. Storbritannia hadde satt seg ambisiøse fornybarmål. Strategien for å nå målene var at det ble satt tre konkrete delmål som skulle bidra til utbygging av fornybar energi, redusere kostnaden knyttet til offshore-vind og sikre nasjonale arbeidsplasser. Helt konkret satte Storbritannia følgende mål for offshore vindsatsing:

- 10 GW produksjonskapasitet innen 2020
- Kostnader redusert til £100 per MWh innen 2020
- 50 pst. nasjonal andel i produksjon av offshore vindparker innen 2020

Storbritannias produksjonsmål vil bli nådd, kostnadmålet er nådd fire år før tiden, og i oktober 2015 var den direkte og indirekte sysselsettingseffekten av Storbritannias offshore-vind-satsing 13 000 nye arbeidsplasser. Britenes klimasatsing ble med andre ord brukt målrettet for å bidra til teknologisk utvikling og utvikling av nasjonal industri.

Motsatsen til Tysklands og Storbritannias satsing på fornybar energi er Norges satsing på utbygging av fornybar energi gjennom dagens sertifikatordning. Norge har hverken hatt som mål å skape arbeids-

plasser, bidra til utvikling av ny teknologi eller egen kompetanse. I stedet har målet vært å bygge ut en gitt mengde energi til lavest mulig pris. Dette gir lavere strømgeregninger, men liten nytenkning og få konkurransefortrinn ved å ligge i forkant av en teknologisk utvikling.

En utslippsfri kyst

Forslagsstiller viser til at Norge skal kutte utslippene med 40 pst. innen 2030. I 2050 skal de nasjonale utslippene være redusert med 85–90 pst. Norge bør lære av andre land og kombinere klimamålene med klare næringspolitiske mål for å oppnå en vinn-vinn-situasjon. Målet må være at denne muligheten utnyttes til å skape en klimapolitikk som bidrar til nasjonale klimakutt samtidig som nasjonale arbeidsplasser etableres.

Norge har en kystlinje som er over 100 000 kilometer lang. 75 pst. av befolkningen er bosatt langs kysten. Kysten har vært grunnlaget for Norges økonomiske utvikling og aktivitet gjennom hele historien. Gjennom 1 000 år har fisk og fiskeprodukter vært blant Norges viktigste eksportvare. Den økonomiske og politiske historien er også nært knyttet til de maritime næringene. Som Bjørnstjerne Bjørnson sa i «Den norske sjømann»: «Vår ære og vår makt, har hvite seil oss brakt.» Siden midten av 1970-tallet har den store offshore-kompetansen blitt benyttet til å bygge opp oljeindustrien.

Et overordnet mål om en utslippsfri kyst kan bidra til å gjøre Norge til et utstillingsvindu for hvordan aktive, politiske valg kan gi en ren kyst. Ikke minst vil et slikt mål kunne være en næringspolitisk motor som kan bidra til å gi norske leverandører en mulighet til å ligge hestehodet foran på veien mot nullutslippsamfunnet. I et mål om en utslippsfri kyst må man også være mer ambisiøs enn kun å fokusere på klimagassutslipp. Norge skal ha en kyst uten lakselus og med rene fjorder.

Konkretisering av mål og virkemidler

Regjeringen har tatt mange initiativ knyttet til behovet for å skape ny, grønn næringsvirksomhet, og den har ofte understreket viktigheten av «havnæringene». Ekspertutvalget for grønn konkurransekraft tok initiativ til en rekke veikart, utarbeidet av de forskjellige næringene i Norge, som staker ut veien mot et utslippsfritt samfunn innen 2050. Det må hvert år fremover skaffes 5 000–10 000 nye arbeidsplasser for å kompensere for bortfallet av andre, sa utvalgsmedlem Idar Kreutzer. Regjeringens egen maritime strategi, lagt frem i 2015, og havstrategien lagt frem vinteren 2017, understreker begge viktigheten av næringsaktivitet knyttet til kysten. Som regjeringen selv sier: «blå vekst gjennom grønn omstilling».

Forslagsstiller deler regjeringens målsetting om at Norge skal bli verdens fremste havnasjon. Forslagsstiller mener at dagens strategier ikke gir de nødvendige verktøyene for å oppnå dette, og de sikrer heller ikke at den blå veksten faktisk blir grønn.

Enova og Innovasjon Norge har fått større ressurser for å bidra til overgangen til lavutslippsamfunnet, og Enova har inngått en ny avtale med Olje- og energidepartementet (OED) som ytterligere understreker Enovas rolle i omstillingen til lavutslippsamfunnet.

Forslagsstiller mener imidlertid at det trengs en konkretisering av målene for å sikre at Norge får en næringsmessig uttelling av satsingen på å bli et nullutslippsamfunn. Man må tørre å sette konkrete mål for næringsutvikling uten å frykte – eller bli beskyldt for – å plukke vinnere og vinnerteknologier. Konkrete mål knyttet til for eksempel den maritime næringen eller oppdrettsnæringen vil likevel gi rom for næringene til selv å utvikle de teknologiske løsningene. Norge må ha som mål å utvikle en verdensledende maritim næring basert på utslippsfrie løsninger og sette seg mål knyttet til teknologisk utvikling for å sikre fremtidig konkurransedyktige leverandører.

Et mål om at Norge skal ha en utslippsfri kyst kan gi verdensledende havner uten utslipp, hverken fra skipene som legger til, fra lossingen av varene eller fra transporten av varene ut fra havnen. En utslippsfri kyst kan gi utslippsfrie fiskemerder, uten utslipp fra dieseldrevne arbeidsbåter eller utslipp av lakselus og kjemikalier i norske fjorder. Denne type mål, sammen med mål om flere arbeidsplasser knyttet til leveranser til utslippsfrie ferger, fiskebåter osv., vil kunne gi norske produsenter et klart fortrinn i et verdensmarked som i stadig større grad vil etterspørre utslippsfrie løsninger og produkter.

Klimakampen kan gjøres om til en mulighet dersom Norge sammen med klimamålene setter klare teknologi- og næringsrettede mål. Dette vil gi de nødvendige rammene og visjonene som næringslivet trenger, og virkemiddelapparatet vil kunne rettes direkte inn mot å nå disse målene.

Forslagsstiller vil derfor at regjeringen, i sin oppfølging av rapporten fra utvalget for grønn konkurransekraft, legger frem konkrete forslag med klare mål både for reduserte utslipp, teknologisk utvikling og etablering av nye arbeidsplasser for tre ulike maritime næringer.

Forslagsstiller mener Norge bør ha et overordnet mål om å ha en utslippsfri kyst i 2030. Dette innebærer at innen 2030 skal Norge ha:

Utslippsfri skipsfart

En utslippsfri skipsfart vil innebære store omstillinger. Om en ser på all innenriks skipsfart, så er det særlig for fergedrift at det er innenfor rekkevidde å bli helt utslippsfri innen 2030. Med hensyn til andre deler av skipsfarten er en kombinasjon av batteri, hydrogen, biogass og biodrivstoff nødvendig om en skal sikre en fornybar skipsfart med kraftig reduserte utslipp innen 2030. Det er samtidig viktig med en rask utbygging av landstrøm i norske havner. Utbyggingen er i gang, men takten må trappes opp. Infrastrukturen må være på plass før rederne kan endre på flåten sin. Videre vil en rask utbygging av landstrøm redusere utslippene i fjordene dramatisk dersom det samtidig stilles krav om tilkobling. Slike krav må inneholde klausuler som sikrer kontinuerlig forbedring som etter hvert innebærer at all skipsfart globalt blir utslippsfri. Samtidig skal hele den norske skipsfartsklyngen stimuleres til å utvikle, produsere og bli verdensledende på utslippsfrie skip og skipstransport.

Utslippsfri oppdrettsnæring

Norge er verdensledende på oppdrett. Samtidig har næringen fortsatt store problemer knyttet til forurensning, rømming og lakselus. Disse problemene kan løses ved hjelp av teknologi som er under rask utvikling. Denne utviklingen kan forsterkes og forseres dersom myndighetene stiller tydelige krav og rammer om hvordan næringen skal se ut i 2030, og stimulerer denne utviklingen. Næringen har også fossile utslipp som kan kuttes raskt dersom det stilles klare krav om å ta i bruk ny teknologi. Oppdrettsnæringen omfatter kystbasert oppdrett av laks, sjørøret, kveite, blåskjell m.m.

Akvatisk biomasseproduksjon/nye biomarine næringer

Potensialet for nye biobaserte næringer og ny biomarin industri er enormt i Norge. En rapport fra 2012 anslo potensialet for verdiskaping fra norske marine næringer på 550 mrd. kroner i 2050, spesielt gjennom helt nye og mer ukjente produktområder, med store muligheter gjennom produksjon av tare til både menneskemat og dyrefôr. Der er en knapt kommet i gang i Norge. Det er også muligheter gjennom såkalt marin ingrediensindustri, bærekraftig produksjon av oppdrettsfôr og råvarer til kjemisk industri.

Norge må for eksempel ha ambisjoner om å bygge opp en ny næring basert på akvatiske ressurser som skal bidra til å erstatte alt fossilt drivstoff og alle importerte proteinressurser som i dag brukes til fôr i oppdrettsindustrien. De landene som er tidlig ute og lykkes med å skalere opp produksjon av mikroalger, vil ha en sterk konkurransekraft i arbeidet for å sikre

bærekraftig drivstoff og med å sikre verdens befolkning mat på en bærekraftig måte. Slik produksjon vil ha behov for energi, og her har Norge et fortrinn i form av tilgang på ren og fornybar energi.

Norge må legge til rette for å skape en verdikjede som gir næringseffekter og teknologitvilling i flere ledd. På lang sikt er det mange muligheter med å satse på mikroalger, mens makroalger allerede i dag er mer konkurransedyktige med hensyn til kostnader. Makroalger kan derfor raskt bli konkurransedyktige på pris i forhold til fossile drivstoff.

En satsing på mikroalger, makroalger og andre biotiske ressurser fra havet vil bidra inn i karbonnegative sykluser hvor CO₂ fra bioressurser fanges og lagres. En slik storsatsing på å høste biomasse fra havet kan med andre ord bli et avgjørende våpen i kampen mot farlige klimaendringer. Dersom Norge setter seg djerpe mål på dette området, kan landet med sin kystlinje, sine ressurser og sin kompetanse virkelig spille en nøkkelrolle i klimakampen, samtidig som nye arbeidsplasser og nye verdier skapes og ny teknologi utvikles.

Forslag

Forslagsstilleren fremmer derfor følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen snarest fremme et konkret forslag om at Norge skal ha som mål å ha en utslippsfri kyst innen 2030.
2. Stortinget ber regjeringen konkretisere hovedmålet om en utslippsfri kyst innen 2030 med delmål og næringsstrategier for henholdsvis skipsfarten, oppdrettsnæringen og biomasseproduksjon / nye biomarine næringer, og blant annet vurdere følgende delmål:
 - a. Vurdere et mål om at store deler av skipsfarten skal være utslippsfri og forurensningsfri innen 2030, gjennom å sette milepæler og programmer som sikrer en gradvis ombygging av eksisterende skip og utvikling, bestilling og bygging av nye skip.
 - b. Vurdere et mål om at kostnadene ved å bygge om eksisterende skip skal reduseres gradvis slik at ombygging og nybygging av fossilfrie skip blir konkurransedyktig for alle skipstyper senest innen 2030.
 - c. Vurdere et mål om at Norge innen 2023 skal ha rullet ut landstrøm i de mest forurensende havnene og i de viktigste cruisehavnene, inkludert alle hurtigruteanløp.
 - d. Vurdere et mål om at satsingen på nullutslippsfartøy skal skape minst 500 nye arbeidsplasser i snitt hvert år frem til 2030,

- og at norsk kompetanse og teknologi skal bli en stor eksportnæring innen 2025.
- e. Vurdere et mål om at oppdrettsnæringen i Norge skal være utslippsfri innen 2025, gjennom årlige mål for modernisering av eksisterende anlegg og nybygging av utelukkende utslippsfrie/lukkede anlegg.
 - f. Vurdere et mål om at kostnadene ved drift i lukkede og utslippsfrie anlegg skal reduseres slik at disse så raskt som mulig blir konkurransedyktige med åpne merder.
 - g. Vurdere et mål om at Norge skal utvikle en ny næring basert på å erstatte importert og landbasert fôr, fossile råvarer og fossilt drivstoff gjennom at Norge selv skal produsere proteinrikt fôr, marine industrielle råvarer og biodrivstoff ved å utnytte akvatisk biomasse i ulike former. Målet bør inneholde en minimumsambisjon for direkte og indirekte sysselsetting for denne næringen på 5 000 nye arbeidsplasser innen 2030.
 - h. Vurdere et mål om at kostnadene ved bærekraftig marin produksjon av oppdrettsfôr og råvarer til kjemisk industri skal halveres hvert femte år, slik at de raskt blir konkurransedyktige med prisene på produktene de skal erstatte innen 2025.

26. april 2017

Rasmus Hansson